

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет економіки та управління
Кафедра економіки і торгівлі

СИЛАБУС
вибіркового освітнього компонента
ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНИХ ВЧЕНЬ

підготовки бакалавра

**Силабус освітнього компонента «ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНИХ ВЧЕНЬ»
підготовки бакалавра (першого рівня освіти)**

Розробник: Сур'як А.В., доцент кафедри економіки і торгівлі к.е.н. доцент

Погоджено:

Гарант освітньо-професійної програми:
Аналітична економіка

Алла СУР'ЯК

**Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри економіки і торгівлі
протокол №6 від 12.01.2026 р.**

Завідувач кафедри

Олена ПАВЛОВА

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями) С1.01 Економіка Аналітична економіка Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Вибірковий
Кількість годин/кредитів ECTS 150/5		Рік навчання 2
ІНДЗ: немає		Семестр 3
		Лекції 10 год.
		Практичні (семінарські) 20 год.
		Самостійна робота 110 год.
		Консультації 10 год.
Мова навчання	Форма контролю: залік	
	Українська	

II. Інформація про викладача

Прізвище, ім'я та по батькові – Сур'як Алла Володимирівна
Науковий ступінь – кандидат економічних наук
Вчене звання – доцент
Посада – доцент кафедри економіки і торгівлі
Контактні дані: 066775 91 78 surjak.alla@vnu.edu.ua
Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація освітнього компонента.

Силабус вибіркового освітнього компонента «Історія економічних вчень» складено з урахування можливостей формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувача освіти першого рівня освіти бакалавр. Для формування системи економічних знань про сучасні теорії розвитку економіки сучасну форму виробництва, проблеми та шляхи ефективного використання обмежених економічних ресурсів, господарський вибір економічних суб'єктів та їх економічну поведінку.

2. Мета і завдання освітнього компонента.

Мета освітнього компонента - формування системи знань вивчення історико-економічного досвіду та ідей видатних представників економічної науки; формування уявлень про особливості розвитку окремих країн; визначення факторів та причин швидкого розвитку одних країн та відставання інших у різні проміжки часу; поглиблення та розширення знань і формування теоретичної бази для аналізу проблем сучасної економіки та економічної політики; підвищення економічної та загальної культури фахівця з економіки.

Завдання освітнього компонента - на засадах цивілізаційної парадигми розвитку суспільства сформувати сучасне економічне мислення та світогляд здобувачів освіти; забезпечити засвоєння ними знань і методів історичного аналізу економічних процесів.

3. Soft skills.

Розвиток soft skills допоможе здобувачам освіти ефективно застосовувати свої знання в майбутній професійній діяльності. 1. Критичне та аналітичне мислення Критична оцінка: Аналіз та інтерпретація. Логічне мислення: Вміння використовувати логіку та причинно-наслідкові зв'язки для пояснення економічних подій і наслідків. 2. Здатність до вирішення проблем Ідентифікація проблеми. 3. Ефективна комунікація: Взаємодія: Обмін знаннями. Прийняття зворотного зв'язку. 4. Увага до деталей Акуратність: Організованість: Вміння систематизувати та впорядковувати інформацію. 5. Адаптивність до економічного середовища. Гнучкість. Стійкість до змін: Готовність працювати в умовах постійних змін.

4. Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Пр.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Докласичний та класичний період в економічній думці						
Тема 1. Предмет і особливості вивчення історії економічних вчень та періодизація історичного розвитку господарства і суспільства.	10	1	1	8	-	О (2) ,ДС(2),ДБ (1) РМГ(1) / 6
Тема 2. Докласичний етап розвитку економічної думки Економічні вчення Стародавнього світу.	12		1	10	1	О (2) ,ДС(2),ДБ (2) РМГ(2) / 8
Тема 3. Зародження класичної школи економічної науки. Концепція А.Сміта.	14	1	2	10	1	О (2) ,ДС(2),ДБ (2) РМГ(2) / 8
Тема 4. Розвиток економічної думки у ХІХ ст.: Ж.-Б. Сей та Джон Стюарт Мілль.	13		2	10	1	О (2) ,ДС(2),ДБ (2) РМГ(2) / 8
Разом за модулем 1	49	2	6	38	3	30
Змістовий модуль 2. Розвиток неолібералізму в сучасній економічній теорії						
Тема 5. Розвиток історичної економічної школи.	14	1	2	10	1	О (2) ,ДС(2),ДБ (1) РМГ(1) / 6
Тема 6. Розвиток соціалістичних економічних ідей соціалістів-утопістів.	13	1	2	10	-	О (2) ,ДС(2),ДБ (2) РМГ(2) / 8
Тема 7. Австрійська економічна школа та її засновник Карл Менгер.	14	1	2	10	1	О (2) ,ДС(2),ДБ (2) РМГ(2) / 8
Тема 8. Перетворення австрійської економічної школи в монетарну теорію Йозеф Шумпетер і концепція творчої руйнації.	14	1	2	10	1	О (2) ,ДС(2),ДБ (2) РМГ(2) / 8
Разом за модулем 2	55	4	8	40	3	30
Змістовий модуль 3. Сучасні теорії формування поведінкової економіки						
Тема 9. Розвиток економічної думки ХХ ст. Кейнсіанство і некейнсіанство.	11	1	1	8	1	О (2) ,ДС(2),ДБ (1) РМГ(1) / 6
Тема 10. Некейнсіанські теорії економічного зростання.	11	1	1	8	1	О (1) ,ДС(1),ДБ (1) РМГ(1) / 4
Тема 11 Основи інституціоналізму та етапи його розвитку.	12	1	2	8	1	О (2) ,ДС(2),ДБ (1) РМГ(1) / 6
Тема 12. Еволюція інституціоналізму наприкінці ХХ - на початку ХХІ ст. та його місце в структурі сучасної світової економічної думки.	12	1	2	8	1	О (1) ,ДС(1),ДБ (1) РМГ(1) / 4
Разом за модулем 3	46	4	6	32	4	20
Підсумкова контрольна робота						ПКР / 20 балів
Всього годин / Балів	150	10	20	110	10	100

Методи контролю *: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, П – презентація роботи; Р – реферат, О-опитування, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

5. Завдання для самостійного опрацювання.

Самостійна робота – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються здобувачами освіти самостійно під методичним керівництвом викладача.

До завдань самостійної роботи, які запропоновані здобувачам освіти, віднесено:

1. Вивчення лекційного матеріалу.
2. Робота з рекомендованою літературою.
3. Підготовка до практичних занять, роботи в малих групах, тестування.
4. Контрольна перевірка знань за запитаннями для самоконтролю.

IV. Політика оцінювання

Політика щодо відвідувань занять: відвідування занять є обов'язковим. Здобувачі освіти зобов'язані дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених силабусом. Пропущені заняття відпрацьовувати у визначений час згідно затвердженого графіка.

За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування, участь в наукових заходах тощо) навчання може відбуватись в цей період в онлайн формі або за індивідуальним планом за погодженням із викладачем.

Здобувач освіти повинен старанно виконувати завдання, брати активну участь в освітньому процесі.

Політика щодо зарахування результатів формальної, неформальної та інформальної освіти визначається Положенням про визнання результатів, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки (<http://surl.li/qbxvmw>).

Політика щодо академічної доброчесності окреслюється Положенням про систему запобігання та виявлення академічного плагіату в науковій та навчальній діяльності здобувачів вищої освіти, докторантів, науково-педагогічних і наукових працівників Волинського національного університету імені Лесі Українки (<http://surl.li/jntduw>) та Кодексом академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки (<http://surl.li/aagxg>).

Політика щодо дедлайнів та перескладання: у випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми.

Політика щодо додаткових (бонусних) балів: здобувачам освіти можуть бути присуджено додаткові (бонусні) бали, які зараховуються як результати поточного контролю максимум 15 балів за такі види робіт: опубліковану наукову статтю у фахових виданнях України чи рецензованих закордонних журналах – 10 балів; публікацію тез – з виступом на конференції 5 балів, без виступу – 3 бали; підготовку та участь у всеукраїнському етапі предметних олімпіад, всеукраїнському та міжнародних конкурсах студентських наукових робіт – 7 балів; перемогу у всеукраїнському етапі предметних олімпіад, всеукраїнському та міжнародних конкурсах студентських наукових робіт – 15 балів; подачу проектних заявок на участь в студентських програмах обміну, стипендійних програмах, літніх та зимових школах тощо – 7 балів.

V. Підсумковий контроль

Порядок організації поточного та підсумкового контролю знань здобувачів освіти регламентується Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки від 26.06.2025 р. (<https://surl.li/cc/fgmabz>).

Семестровий залік виставляється здобувачам освіти на підставі результатів виконання усіх видів запланованої навчальної роботи протягом семестру за 100-бальною шкалою. У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 100 балів).

У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються.

Перездача підсумкового контролю освітнього компонента проводиться у вигляді письмової відповіді на одне теоретичне питання (30 балів) та розв'язку двох ситуаційних вправ

– по 35 балів кожне). Максимальна оцінка за залік – 100 балів.

Терміни проведення підсумкового семестрового контролю встановлюються графіком освітнього процесу.

Перелік питань на залік

1. Економічний фундамент древніх імперій.
2. Економічна думка стародавнього Сходу.
3. Торгівля та економічний розвиток в Середземноморському регіоні.
4. Економічні досягнення та обмеженість античної цивілізації.
7. Економічний розвиток середньовічної Європи.
8. Економічні доктрини європейського Середньовіччя.
9. Економіка та економічна думка доби Київської Русі.
10. Економічні погляди С. Оріховського-Роксолана та І. Вишенського.
11. Світ ісламу і Османська імперія.
12. Економіка Південної Азії до XVI ст.
13. Великі географічні відкриття та їх економічні наслідки.
14. Меркантилізм: його суть, основні риси та еволюція.
15. Історичні передумови виникнення та етапи розвитку меркантилізму.
16. Особливості меркантилізму в різних країнах.
18. Виникнення класичної політичної економії в Англії. У. Петті.
19. Економічне вчення фізіократів.
20. Індустріальна революція XVIII ст.
21. Теорія міжнародної торгівлі А. Сміта.
22. Теорія вартості А. Сміта.
23. Економічне вчення Д. Рікардо. Порівняльні переваги.
24. Теорія вартості та теорія ренти Д. Рікардо.
25. Базові детермінанти економічного розвитку в XIX столітті.
26. Еволюція класичної політичної економії в Англії в першій половині XIX ст. Т. Р. Мальтус. Д. Мілль.
27. Економічна теорія у Франції в першій половині XIX ст. Економічне вчення Ж. Б. Сея.
30. Теорії вартості та додаткової вартості К. Маркса.
31. Історія написання, структура і основні проблеми —Капіталу| К. Маркса.
32. Розвиток В. Леніним марксистського економічного вчення.
33. Марксизм і сучасність.
36. Виникнення та суть маржиналізму (австрійська економічна школа).
37. Економічні погляди К. Менгера.
38. Економічна концепція Є. Бем-Баверка.
39. Економічна концепція Л. фон Мізеса.
40. Критика марксизму Л. фон Мізеса.
41. Економічні наслідки Першої світової війни.
42. Розвиток економічної думки в Україні. Економічні погляди М. Туган-Барановського.
43. Загальна характеристика розвитку економічної теорії у XX столітті, її основні напрями.
44. Історичні передумови виникнення і суть кейнсіанства.
45. Теоретична система та економічна програма Дж. М. Кейнса.
46. Розвиток неокейнсіанства.
47. Інституціоналізм: основні представники і принципи.
48. Економічна концепція меркантилізму.
49. Економічні погляди В.Петті.
50. Д.Рікардо і його вклад в розвиток класичної школи економіки.

Шкала оцінювання

Оцінювання результатів складання підсумкового контролю у вигляді заліку здійснюється у порядку, передбаченому прийнятою в Університеті системою контролю знань за 100-бальною шкалою з переведенням у лінгвістичну оцінку.

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 - 81	
67 -74	
60 - 66	
1 – 59	Незараховано (необхідне перескладання)

Критерії оцінювання результатів навчання:

60-100 балів (зараховано): здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента в обсязі, необхідному для подальшого навчання і майбутньої роботи за фахом, здатний виконувати завдання, передбачені силабусом, ознайомлений з основною рекомендованою літературою; при виконанні завдань припускається помилок, але демонструє спроможність їх усувати.

1-59 балів (незараховано): здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на елементарному рівні, теоретичний зміст курсу не освоєний, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених силабусом завдань не виконано або містять грубі помилки.

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна

1. Історія економіки та економічної думки: від ранніх цивілізацій до початку ХХ ст.: навч. посіб. / В.В. Козюк [та ін.]; за ред. В. В. Козюка, Л. А. Родіонової. К. : Знання, 2020.
2. Історія економіки та економічної думки: ХХ – початок ХХІ ст.: навч. посіб. / В. В. Козюк [та ін.]; за ред. В. В. Козюка, Л. А. Родіонової. К. : Знання, 2020.
3. Історія економіки та економічної думки: навч. посіб. / Г. П. Пасемко, Л. Г. Бага, Г. Є. Беседіна та ін. Вид. 2-ге, змін. і допов. Харків : ХНАУ, 2020. 243 с.
4. Історія економіки та економічної думки : підручник / В. В.Козюк, Л. А. Родіонова, О. В. Длугопольський [та ін.]; за ред. В. В.Козюка, Л.А. Родіонової. Тернопіль: ТНЕУ, 2021.
5. Краус Н. М. Історія економіки та економічної думки: структурно-логічні схеми, таблиці, малюнки : навчальний посібник. К. : ЦУЛ, 2021. 504 с.
6. Лісовицький В. Історія економічних вчень. К. : Центр навчальної літератури, 2020. 240 с.
7. Мацелюх Н. Економічні теорії в системі наукових економічних знань : навчальний посібник / Н. Мацелюх, І. Максименко, В. Мартиненко, М. Телищук, М. Корж, В. Нікончук, Т. Рябокiнь, М. Скорик. К. : Центр учбової літератури, 2021. 226 с.
8. Мацелюх Н. Історія економіки та економічної думки. Політична економія. Мікроекономіка. Макроекономіка. Посібник. К. : Центр учбової літератури, 2021. 382 с.
9. Тарасевич В. М. Історія економічних вчень: Підручник / В. М. Тарасевич. К. : ЦУЛ, 2022. 352 с.
10. Ущаповський Ю. В. Історія економіки та економічної думки: навч. посіб. / Ю. В. Ущаповський. Житомир : Житомирська політехніка, 2020. 144 с.
11. Шевченко О. Історія економіки та економічної думки. Сучасні економічні теорії. К. : Центр навчальної літератури, 2021. 288 с.
12. J. Barber, W. A History of Economic Thought: Open Road Integrated Media, 2022. 316 p.
13. All prizes in economic science. URL: <https://www.nobelprize.org>

Додаткова

1. Бродель Ф. Час світу / Ф. Бродель К. Основи, 2021. 631 с.
2. Волес В., Волес Г. Творення політики в Європейському Союзі / В. Волес Г. Волес К.«Основи», 2020. 871 с.
3. Економічна теорія. Політекономія / В. Семененко, Д. Коваленко, В. Бугас, О. Семененко. К.: Центр учбової літератури, 2021. 428 с.
4. Леоненко П. М. Сучасні економічні системи: Навч. посіб. / П. М. Леоненко, О. І. Черепніна. К. Знання, 2022. 429 с.

5. Олсен М. Влада і процвітання. Подолання комуністичних і капіталістичних диктатур / Мензур Олсен; [пер. з англ. А.Іщенко]. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2023. 174 с.

6. Франкел Б. Постіндустріальні утопісти/Пер. з англ. О. Юдина. К.: Ніка-центр, 2020.304 с.

7. Шумпетер, Й. А. Капіталізм, соціалізм і демократія /Пер. з англ. В. Ружицького та П. Таращука. К. Основи, 2024. 340 с.

Інтернет-і ресурси

1. Бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

2. Нормативно-правова база України URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/>

3. Державний служба статистики URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

4. Інформаційні ресурси у цифровому репозиторії бібліотеки ВНУ імені Лесі Українки.
URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua>

5. Кабінет Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>